

SKRÓT KATECHIZMU

Skład Apostolski

Wierzę w Boga, Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi. I w Jezusa Chrystusa, Syna Jego jedyne, Pana naszego. Który się począł z Ducha Świętego; narodził z Maryji Panny. Umęczon pod ponckim Piłatem, ukrzyżowan, umarł i pogrzebion. Zstąpił do piekieł, trzeciego dnia zmartwychwstał. Wstąpił na niebios, siedzi po prawicy Boga Ojca wszechmogącego. Stamtąd przyjdzie sądzić żywych i umarłych. Wierzę w Ducha Świętego, Święty Kościół powszechny, świętych obcowanie, grzechów odpuszczenie, ciała zmartwychwstanie i żywot wieczny. Amen.

Wyznanie wiary (Credo)

Wierzę w jednego Boga, Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi, wszystkich rzeczy widzialnych i niewidzialnych. I w jednego Pana Jezusa Chrystusa, Syna Bożego Jednorodzonego, który z Ojca jest zrodzony przed wszystkimi wiekami, Bóg z Boga, światłość ze światłości, Bóg prawdziwy z Boga prawdziwego. Zrodzony, a nie stworzony, współistotny Ojcu, a przez Niego wszystko się stało. On to dla nas, ludzi, i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba, i za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy, i stał się człowiekiem. Ukrzyżowany również za nas, pod Poncjuszem Piłatem został umęczony i pogrzebany. I zmartwychwstał dnia trzeciego, jak oznajmia Pismo, i wstąpił do nieba, siedzi po prawicy Ojca. I powtórnie przyjdzie w chwale sądzić żywych i umarłych, a Królestwu Jego nie będzie końca. Wierzę w Ducha Świętego, Pana i Ożywiciela, który od Ojca i Syna pochodzi, który z Ojcem i Synem wspólnie odbiera uwielbienie i chwałę, który mówił przez Proroków. Wierzę w jeden, święty, powszechny i apostolski Kościół. Wyznaję jeden chrzest na odpuszczenie grzechów. I oczekuję wskrzeszenia umarłych i życia wiecznego w przyszłym świecie. Amen.

Dziesięć Przykazań Bożych

Jam jest Pan Bóg twój, którym cię wywiódł z ziemi egipskiej, z domu niewoli.

1. Nie będziesz miał bogów cudzych przede mną.
2. Nie będziesz brał imienia Pana Boga twego nadaremno.
3. Pamiętaj, abyś dzień święty święcił.
4. Czcij ojca swego i matkę swoją.
5. Nie zabijaj.
6. Nie cudzołóż.
7. Nie kradnij.
8. Nie mów fałszywego świadectwa przeciw bliźniemu swemu.
9. Nie pożądaj żony bliźniego swego.
10. Ani żadnej rzeczy, która jego jest.

Dwa przykazania miłości

1. Będziesz miłował Pana Boga swego, całym swoim serce, całą swoją duszą i całym swoim umysłem.
2. Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego.

Główne prawdy wiary

1. Jest jeden Bóg.
2. Bóg jest Sędzią sprawiedliwym, który za dobre wynagradza, a za złe karze.
3. Są trzy Osoby Boskie: Bóg Ojciec, Syn Boży i Duch Święty.
4. Syn Boży stał się człowiekiem i umarł za krzyżu dla naszego zbawienia.
5. Dusza ludzka jest nieśmiertelna.
6. Łaska Boża jest do zbawienia koniecznie potrzebna.

Siedem sakramentów świętych

1. Chrzest.
2. Bierzmowanie.
3. Najświętszy Sakrament.
4. Pokuta.
5. Namaszczenie chorych.
6. Kapłaństwo.
7. Małżeństwo.

Cztery cnoty główne

1. Roztropność.
2. Sprawiedliwość.
3. Umiarkowanie.
4. Męstwo.

Modlitwa Pańska

Ojcze nasz, któryś jest w niebie, święć się Imię Twoje. Przyjdź królestwo Twoje. Bądź wola Twoja, jako w niebie tak i na ziemi. Chleba naszego powszedniego daj nam dzisiaj. I odpuść nam nasze winy, jako i my odpuszczamy naszym winowajcom. I nie wódź nas na pokuszenie, ale nas zbaw ode złego. Amen

Pozdrowienie anielskie

Zdrowaś Maryjo, łaski pełna, Pan z tobą; błogosławionaś ty między niewiastami i błogosławiony Owoc żywota twojego, Jezus. Święta Maryjo, Matko Boża, módl się za nami grzesznymi, Teraz, i w godzinę śmierci naszej. Amen

Ostateczne rzeczy człowieka

1. Śmierć.
2. Sąd Boży.
3. Niebo albo piekło.

Siedem grzechów głównych

1. Pycha.
2. Chciwość.
3. Nieczystość.
4. Zazdrość.
5. Nieumiarkowanie w jedzeniu i piciu.
6. Gniew.
7. Lenistwo.

Uczynki miłosierne co do duszy

1. Grzeszących upominać.
2. Nieumiejętnych pouczać.
3. Wątpiącym dobrze radzić.
4. Strapionych pocieszać.
5. Krzywdy cierpliwie znosić.
6. Urazy chętnie darować.
7. Modlić się za żywych i umarłych.

Grzechy wołające o pomstę do nieba

1. Rozmyślne zabójstwo.
2. Grzech sodomski.
3. Uciskanie ubogich, wdów i sierot.
4. Zatrzymanie zapłaty sługom i najemnikom.

Grzechy cudze

1. Namawiać kogoś do grzechu.
2. Nakazywać grzech.
3. Zezwalać na grzech.
4. Pobudzać do grzechu.
5. Pochwalać grzech drugiego.
6. Milczeć, gdy ktoś grzeszy.
7. Nie karać za grzech.
8. Pomagać do grzechu.
9. Usprawiedliwiać czyjś grzech.

Akt nadziei

Ufam Tobie, boś Ty wierny,
Wszchemogący i miłosierny.
Dasz mi grzechów odpuszczenie,
Łaskę i wieczne zbawienie.

Akt miłości

Boże, choć Cię nie pojmuję,
Jednak nad wszystko miłuję,
Nad wszystko, co jest stworzone,
Boś Ty dobro nieskończone.

Akt wiary

Wierzę w Ciebie, Boże żywy,
W Trójcy jedyny, prawdziwy.
Wierzę, coś objawił, Boże.
Twe słowo mylić nie może.

Akt żalu

Ach, żałuje za me złości
Jedynie dla Twojej miłości.
Bądź miłości mnie, grzesznemu,
całym sercem skruszonemu.

Warunki Sakramentu Pokuty

1. Rachunek sumienia.
2. Żal za grzechy.
3. Mocne postanowienie poprawy.
4. Spowiedź szczerą.
5. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu.

Trzy Cnoty Boskie

Wiara,
Nadzieja,
Miłość.

Cztery cnoty główne (kardynalne)

Roztropność,
Sprawiedliwość,
Umiarkowanie,
Męstwo.

Przykazania Kościelne

1. W niedzielę i święta nakazane uczestniczyć we Mszy świętej i powstrzymać się od prac niekoniecznych
2. Przynajmniej raz w roku przystąpić do sakramentu pokuty
3. Przynajmniej raz w roku, w okresie wielkanocnym przyjąć Komunię Świętą
4. Zachowywać nakazane posty i wstrzeźliwość od pokarmów mięsnych, a w okresach pokuty powstrzymać się od udziału w zabawach
5. Troszczyć się o potrzeby wspólnoty Kościoła

KOŚCIÓŁ I SAKRAMENTY

Bulla *Exultate Deo* Soboru Florenckiego o unii z Ormianami (1439 r.)

Przez **chrzest** odradzamy się duchowo;

przez **bierzmowanie** wzrastamy w łasce i umacniamy się w wierze.

Odrodzeni zaś i wzmocnieni karmimy się pokarmem Bożej **Eucharystii**.

Jeśli przez grzech popadamy w chorobę duszy, przez **pokutę** odzyskujemy duchowe zdrowie.

Duchowo – a także cieleśnie, jeśli jest to pożyteczne dla duszy – zdrowiejemy przez ostatnie **namaszczenie**.

Przez **święcenia** Kościół jest kierowany i pomnaża się duchowo,

przez **małżeństwo** zaś wzrasta cieleśnie.

Czego naucza nas 9. artykuł wyznania wiary: wierzę w święty Kościół powszechny?

Naucza nas, że Jezus Chrystus założył widzialną społeczność na ziemi, która zwana jest Kościołem katolickim.

Kto nas wezwał do Kościoła Chrystusowego?

Zostaliśmy wezwani do Kościoła Chrystusowego mocą specjalnej łaski Bożej, abyśmy w świetle wiary i przez zachowanie prawa Bożego mogli oddawać Bogu należną cześć i osiągnęli życie wieczne.

Gdzie można znaleźć członków Kościoła?

Członków Kościoła można znaleźć częściowo w niebie, gdzie tworzą Kościół triumfujący, częściowo w czyśćcu, tworzących Kościół cierpiący, a częściowo na ziemi, tworzących Kościół walczący.

Czym jest Kościół katolicki?

Kościół katolicki jest społecznością albo zgromadzeniem wszystkich ochrzczonych, którzy żyją na ziemi, wyznają tę samą wiarę, zachowują to samo prawo Jezusa Chrystusa, przyjmują te same sakramenty i poddani są swym prawowitym pasterzom, a przede wszystkim papieżowi.

Dlaczego Kościół jest jeden?

Ponieważ jego dzieci ze wszystkich epok i miejsc są zjednoczone w tej samej wierze i tej samej liturgii.

Dlaczego Kościół jest święty?

Ponieważ święty jest Jezus Chrystus, niewidzialna Głowa Kościoła. A poza Kościołem nie ma i nie może być prawdziwej świętości.

Dlaczego Kościół jest katolicki (powszechny)?

Ponieważ wszyscy ludzie są wezwani, aby stali się jego członkami.

Dlaczego Kościół jest apostołski?

Ponieważ wywodzi się w nieprzerwanym trwaniu od Apostołów, wierzy i naucza tego wszystkiego, w co wierzyli i czego nauczali Apostołowie, a także dlatego, że jest kierowany i rządzony przez prawowitych następców Apostołów.

Czy jesteśmy zobowiązani do przyjęcia wszystkich prawd, których naucza Kościół?

Tak, jesteśmy zobowiązani do przyjęcia wszystkich prawd, których naucza Kościół, gdyż Jezus Chrystus powiada, że kto nie wierzy, ten już jest osądzony.

MSZA ŚWIĘTA

Czym jest Msza Święta?

Msza Święta jest Ofiarą Ciała i Krwi Pana naszego Jezusa Chrystusa sprawowaną na naszych ołtarzach pod postaciami chleba i wina dla uobecnienia ofiary krzyżowej.

Czy Ofiara Mszy Świętej jest tą samą ofiarą, co ofiara krzyżowa?

Ofiara Mszy Świętej jest ze swej istoty tą samą ofiarą, co ofiara krzyżowa, gdyż ten sam jest Jezus Chrystus, który ofiarował siebie na krzyżu, ofiarowuje się przez ręce swych kapłanów na naszych ołtarzach, ale co do sposobu dokonywania ofiara Mszy różni się od ofiary krzyża.

Jaka jest różnica pomiędzy Ofiarą Mszy Świętej i ofiarą krzyżową?

Pomiędzy Ofiarą Mszy i ofiarą krzyżową zachodzi taka różnica, że na krzyżu Jezus Chrystus ofiarował sam siebie, wylewając swoją krew i zdobywając zasługi dla nas, a na naszych ołtarzach Jezus Chrystus ofiarowuje się bez rozlewu krwi i udziela nam owoców swej męki i śmierci.

W jakim celu sprawowana jest Ofiara Mszy Świętej?

Ofiara Mszy składana jest Bogu z czterech powodów:

- a. aby oddać Bogu należną **cześć** (ofiara hołdu)
- b. aby **podziękować** Bogu za Jego dobrodziejstwa (ofiara eucharystyczna / dziękczynna)
- c. aby **przebłagać** Boga i zadośćuczynić za nasze grzechy oraz aby wspomóc dusze w czyśćcu cierpiące (ofiara przebłagalna)
- d. aby **wyprosić** u Boga wszystkie łaski, które są nam potrzebne (ofiara prośby).

Kto ustanowił Ofiarę Mszy Świętej?

Ofiarę Mszy Świętej ustanowił sam Jezus Chrystus, gdy ustanowił Przenajświętszy Sakrament i powiedział, że ma być sprawowany na pamiątkę Jego męki.

Co nazywamy Najświętszym Sakramentem?

Najświętszy Sakrament to żywy i prawdziwy Jezus Chrystus – prawdziwy Bóg i człowiek realnie i rzeczywiście obecny pod postacią chleba i wina.

Jakie są warunki godnego i owocnego przyjęcia Najświętszego Sakramentu?

By godnie i owocnie przyjąć Najświętszy Sakrament potrzeba:

- być **w łasce uświęcającej** (bez grzechu ciężkiego)
- zachować **post eucharystyczny** (minimum 1 godz. przed Komunią Św.)
- przystąpić do tego sakramentu **pobożnie**:
  - z wiarą i miłością
  - w odpowiednim/godnym ubraniu
  - poświęcić czas przed Mszą Św. i po niej na modlitwę wyznania wiary, miłości, żalu i dziękczynienia

Co nazywamy Komunią Świętą?

Komunia Święta to rzeczywiste spożywanie Najświętszego Sakramentu.

Kto ma udział w owocach Mszy Świętej? W owocach Mszy Świętej ma udział cały Kościół, ale korzysta z nich zwłaszcza kapłan i ci, którzy biorą udział we Mszy, gdy jednoczą się z kapłanem. Ponadto szczególny udział mają ci, w intencji których Msza jest odprawiana, czy to żywi, czy też umarli.

O SAKRAMENCIE BIERZMOWANIA

Co to jest sakrament bierzmowania?

Sakrament bierzmowania jest to sakrament, ustanowiony przez Jezusa Chrystusa dla udzielenia osobnej łaski i darów Ducha Świętego, dzięki którym bierzmowany zyskuje siłę do wyznawania wiary słowem i uczynkiem jako doskonały żołnierz Chrystusa.

Co stanowi materię bierzmowania?

Materię dalszą bierzmowania stanowi krzyżmo, czyli olej z oliwek, mieszany z balsamem i przez biskupa poświęcony; tym olejem udzielający bierzmowania namaszcza bierzmowanemu czoło w kształcie krzyża i równocześnie wkłada na niego rękę; to namaszczenie zaś stanowi materię bliższą.

Co stanowi formę bierzmowania?

Formę bierzmowania stanowią słowa, które wymawia udzielający bierzmowania, gdy przystosowuje materię sakramentu: „Znaczę cię znakiem krzyża i umacniam cię krzyżem zbawienia w imię Ojca i Syna i Ducha Świętego”.

Kto udziela bierzmowania?

Bierzmowania udziela zwyczajnie biskup, w nadzwyczajnych zaś wypadkach kapłan, któremu władza kościelna dała na to pozwolenie.

Prócz chrztu i stanu łaski czego jeszcze potrzeba temu, kto przyjmuje bierzmowanie?

Prócz chrztu i stanu łaski ten, kto przyjmuje bierzmowanie, jeżeli jest w pełni używania rozumu, winien znać główne tajemnice wiary i inne prawdy, które się odnoszą do tego sakramentu.

Co się dzieje, jeśli ktoś przystępuje do bierzmowania w stanie grzechu śmiertelnego?

Jeżeli ktoś przystępuje do bierzmowania w stanie grzechu śmiertelnego, popełnia grzech świętokradztwa, ale sakrament jest ważny, a bierzmowany tylko wtedy dostępuje łaski, gdy uzyska odpuszczenie grzechów albo przez żal niedoskonały w połączeniu z sakramentem pokuty, albo przez żal doskonały z postanowieniem przystąpienia do sakramentu pokuty.

W jakim wieku udziela się bierzmowania?

Chociaż w Kościele łacińskim udzielanie bierzmowania odkłada się stosownie mniej więcej do siódmego roku życia, można go przecież udzielać także wcześniej, jeżeli albo dziecku zagraża niebezpieczeństwo śmierci, albo udzielający bierzmowania dla słusznych i ważnych powodów uzna to za wskazane.

Czy bierzmowanie jest bezwzględnie potrzebne do zbawienia?

Bierzmowanie nie jest bezwzględnie potrzebne do zbawienia, nie wolno go jednak zaniedbywać, jest ono bowiem środkiem, żeby łatwiej i pełniej dostąpić zbawienia.

Ile jest darów Ducha Świętego?

Darów Ducha Świętego jest siedem: mądrość, rozum, rada, męstwo, umiejętność, pobożność i bojaźń Boża.

W jakim celu Bóg wlewa te dary?

Te dary Bóg wlewa człowiekowi sprawiedliwemu (tzn. w łasce uświęcającej), żeby łatwiej i szybciej przyjmował natchnienia Ducha Świętego i szedł za nimi, gdy go nimi Duch Święty różnorako nakłania do dobrego a unikania złego.

Dary te służą umocnieniu nas w wierze, nadziei i miłości, a także zachęcają nas do wykonywania uczynków cnotliwych, które są niezbędne do osiągnięcia doskonałego życia chrześcijańskiego.

Co sprawiają w nas dary Ducha Świętego?

1. **Mądrość** daje nam pomoc, żebyśmy znajdowali radość w rozważaniu rzeczy Boskich, i żebyśmy o sprawach Boskich i ludzkich myśleli po Bożemu;
2. **Rozum**, żebyśmy, o ile to jest możliwe u człowieka, coraz lepiej poznawali tajemnice wiary jako godne wiary;
3. **Rada**, żebyśmy się strzegli zasadzek szatana i świata, a w wątpliwościach zrozumieli, co się bardziej przyczynia do chwały Bożej i do naszego oraz bliźnich zbawienia;
4. **Męstwo**, żebyśmy doznawali szczególnej mocy do zwyciężania pokus i innych przeszkód w życiu duchownym;
5. **Umiejętność**, żebyśmy należycie odróżniali między tym, w co należy wierzyć a w co nie, i żebyśmy się trzymali właściwego kierunku w sprawach życia duchownego;
6. **Pobożność**, abyśmy należytą część i służbę oddawali Bogu, Świętym i tym ludziom, którzy nam zstępują Boga, i abyśmy wspomagali biednych i nieszczęśliwych dla miłości Boga;
7. **Bojaźń Boża**, żebyśmy unikali grzechów przez bojaźń obrazy Boskiej, płynącą z dziecięcej czci dla majestatu Bożego.

O DUCHU ŚWIĘTYM I JEGO DZIAŁANIU W WIERNYCH I W KOŚCIELE

W co wierzymy przez ósmy artykuł Składu Apostolskiego: *Wierzę w Ducha Świętego*?

Przez ósmy artykuł Składu Apostolskiego: *Wierzę w Ducha Świętego*, wierzymy, że Duch Święty jest trzecią Osobą Trójcy Przenajświętszej, która pochodzi od Ojca i Syna.

Dlaczego wierzymy w Ducha Świętego, tak, jak w Ojca i Syna?

Wierzymy w Ducha Świętego tak, jak w Ojca i Syna, ponieważ Duch Święty jest prawdziwym Bogiem, jak Ojciec i Syn, i jest jednym Bogiem z Ojcem i Synem.

Dlaczego w Piśmie Świętym nazwę Duch Święty zastrzega się zwykle Trzeciej Osobie Trójcy Przenajświętszej?

W Piśmie Świętym nazwę Duch Święty zastrzega się zwykle Trzeciej Osobie Trójcy Przenajświętszej, ponieważ ona od Ojca i Syna pochodzi przez jedno i to samo tchnienie na sposób miłości i jest pierwszą i najwyższą Miłością, która serca porusza i nakłania do świętości, polegającej ostatecznie na miłości ku Bogu.

Kiedy Duch Święty w sposób widzialny zstąpił na apostołów i co z nimi zdziałał?

Duch Święty w sposób widzialny zstąpił na apostołów z dzień Zielonych Świąt, utwierdził ich w wierze i napełnił obfitością wszelkich darów, aby głosili Ewangelię i rozszerzali Kościół po całym świecie.

Co działa Duch Święty w wiernych?

Duch Święty przez łaskę uświęcającą, przez cnoty wlane, przez swoje dary i przez łaski uczynkowe uświęca wiernych, oświeca ich i nakłania, aby odpowiadając łasce, doszli do posiadania żywota wiecznego.

Czy jest i co działa Duch Święty w Kościele?

Duch Święty jest jakby duszą Kościoła, bo go ustawicznie ożywia swoją skuteczną pomocą, jednoczy go z sobą i swoimi przysługami prowadzi go nieomylnie po drodze prawdy i świętości.

O GRZECHACH UCZYNKOWYCH CZYLI OSOBISTYCH

Co popełnia ten, kto mimo łaski, której Bóg zawsze udziela do zbawienia, przestępuje prawo Boskie?

Kto mimo łaski, której Bóg zawsze udziela do zbawienia, przestępuje prawo Boskie, świadomie i dobrowolnie, popełnia grzech uczynkowy czyli osobisty.

Cóż to więc jest grzech uczynkowy?

Grzech uczynkowy jest to świadome i dobrowolne przekroczenie prawa Boskiego.

Jakim sposobem może być popełniony grzech uczynkowy?

Grzech uczynkowy może być popełniony myślą, mową i uczynkiem, zarówno dokonany jak zaniedbany, i to albo przeciw Bogu, albo przeciw nam samym, albo przeciw bliźniemu, zależnie od tego, czy prawo, które się przekracza, dotyczy wprost Boga, czy też nas samych czy bliźniego.

Co powstaje z powtarzania tego samego grzechu uczynkowego?

Z powtarzania tego samego grzechu uczynkowego powstaje skłonność do złego, zwana nałogiem.

Iloraki jest grzech uczynkowy?

Grzech uczynkowy jest albo śmiertelny albo powszedni.

Co to jest grzech śmiertelny?

Grzech śmiertelny jest to przekroczenie prawa, popełniane z wiedzą i wolą przy świadomości ciężkiego przewinienia.

Dlaczego ten grzech nazywa się śmiertelnym?

Ten grzech nazywa się śmiertelnym dlatego, ponieważ odwracając duszę od jej celu ostatecznego, pozbawia ją jej życia nadprzyrodzonego, czyli łaski uświęcającej, skazuje ją na śmierć wiekiową w piekle, uśmierca zdobyte zasługi, tak, że już się nie mogą przydać na żywot wieczny, dopóki nie odżyją przez odzyskanie na nowo łaski; w końcu grzech śmiertelny czyni człowieka niezdolnym do nabywania dalszych zasług na niebo.

Co to jest grzech powszedni, czyli lekki?

Grzech powszedni, czyli lekki, jest to przekroczenie prawa, popełnione z wiedzą i wolą przy świadomości lekkiego przewinienia.

Dlaczego ten grzech nazywa się lekkim?

Ten grzech nazywa się lekkim, bo skoro duszy nie odwraca od jej celu ostatecznego i nie zadaje duszy śmierci duchowej, łatwo może być odpuszczony nawet bez spowiedzi sakramentalnej i stanowi pewną chorobę duszy, która z natury swej może być łatwo wyleczona.

Które są główne skutki grzechu powszedniego?

Główne skutki grzechu powszedniego polegają na tym, że: zmniejsza on ciepło miłości, usposabia duszę do grzechu śmiertelnego i czyni człowieka winnym kary doczesnej, którą trzeba odpokutować albo w tym życiu, albo w przyszłym.

Czy wszystkie grzechy powszednie i śmiertelne są równe między sobą?

Grzechy czy to powszednie, czy też śmiertelne nie wszystkie są między sobą równe, lecz jak jedne grzechy powszednie są lekkie a drugie mniej lekkie, tak też jedne grzechy śmiertelne są ciężkie, drugie zaś cięższe.

Które grzechy śmiertelne są z natury swej najcięższe?

Grzechy śmiertelne z natury swej najcięższe są te, które ktoś popełnia wprost przeciw Bogu.

Ile jest grzechów przeciwko Duchowi Świętemu?

Sześć jest grzechów przeciwko Duchowi Świętemu:

1. Grzeszyć licząc zuchwale na miłosierdzie Boże.
2. Rozpaczać albo wątpić w miłosierdzie Boże.
3. Sprzeciwiać się uznanej prawdzie chrześcijańskiej.
4. Zazdrościć bliźniemu łaski Bożej.
5. Mieć zatwardziałe serce wobec zbawiennych napomnień.
6. Aż do śmierci odkładać pokutę i nawrócenie.

Dlaczego te grzechy nazywamy grzechami przeciwko Duchowi Świętemu?

Te grzechy dlatego nazywamy grzechami przeciwko Duchowi Świętemu, ponieważ ten, kto je popełnia, w przewrotności swojej odczuwa, co go może powstrzymać od grzechu, gardząc łaską, którą się zazwyczaj przypisuje Duchowi Świętemu, jako źródłu wszystkiego dobra.

Ile jest grzechów przeciwko bliźniemu wołających o pomstę do nieba?

Cztery są grzechy przeciwko bliźniemu, wołające o pomstę do nieba, a mianowicie:

1. rozmyślne zabójstwo;
2. grzech sodomski;
3. uciemiężenie ubogich oraz wdów i sierot;
4. zabieranie lub zatrzymywanie umówionej zapłaty sługom i robotnikom.

Dlaczego mówi się, że te grzechy wołają o pomstę do nieba?

Dlatego się mówi, że te grzechy wołają o pomstę do nieba, ponieważ przed innymi grzechami mają w sobie nadzwyczajną i jawną niegodziwość i ściągają gniew i zemstę Bożą na tych, którzy je popełniają.

Które są grzechy główne?

Następujące są grzechy główne:

1. pycha;
2. łakomstwo;
3. nieczystość;
4. zazdrość;
5. obżarstwo i pijaństwo;
6. gniew;
7. lenistwo.

Dlaczego te grzechy nazywają się głównymi?

Te grzechy nazywają się głównymi, ponieważ są jakby źródłem i korzeniem wszystkich innych grzechów i nałogów.

Które cnoty są przeciwne grzechom głównym?

Grzechom głównym są przeciwne następujące cnoty:

1. pysze – **pokora**;
2. łakomstwu – **szczodrość**;
3. nieczystości – **czystość**;
4. zazdrości – **życzliwość**;
5. obżarstwu i pijaństwu – **umiarkowanie**;
6. gniewowi – **łagodność**;
7. lenistwu – **pilność** w pracy i służbie Bożej.

Czy prócz grzechu powinniśmy unikać także okazji do grzechu?

Prócz grzechu powinniśmy wedle możliwości unikać także bliskich okazji do grzechu, to jest takich okoliczności, wśród których człowiek naraża się na wielkie niebezpieczeństwo popełnienia grzechu; bo „kto miłuje niebezpieczeństwo, w nim zginie”.

Czy może się zdarzyć, że będziemy musieli odpowiadać wobec Boga za cudze grzechy?

Może się zdarzyć, że będziemy musieli wobec Boga odpowiadać za cudze grzechy, mianowicie wtedy, jeżeli i o ile byliśmy albo przyczyną cudzych grzechów, bądź nakazując je i doradzając do nich, bądź też zgadzając się na nie, albo też nie przeszkodziliśmy cudzym grzechom, choć mogliśmy i powinni byli przeszkodzić.